

άνοδος

το φροντιστήριο των επιτυχιών

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

1. ΛΑΘΟΣ: «ἵνα μή κατά πόλεις ... διωρισμένοι δικαίοις»
2. ΣΩΣΤΟ: «ὥσπερ ἀγέλης συννόμου κοινῶ συντρεφομένης»
3. ΛΑΘΟΣ: «Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ ... πολέμων πολλῶν καί φυγῶν ἐνέπλησε καί στάσεων ὑπούλων τήν ἡγεμονίαν»
4. ΣΩΣΤΟ: «οὓς τῷ λόγῳ μή συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος»
5. ΛΑΘΟΣ: «προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας ... ἄλλοφύλους δέ τούς πονηρούς»

B1.

Ο Πλούταρχος παρουσιάζει στο έργο του την προσωπικότητα και τη δράση του Αλεξάνδρου αποδίδοντάς του συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά αυτά μαρτυρούν την προσπάθεια του Μακεδόνα στρατηλάτη να εφαρμόσει μία νέα αντίληψη για την πατρίδα και την οικουμένη.

Πιο συγκεκριμένα, ο Πλούταρχος αναφέρει ότι ο Αλέξανδρος παρουσιάστηκε στους Ασιατικούς λαούς, όχι ως κατακτητής αλλά ως εντολοδόχος του θεού προκειμένου να επιβάλει μία οικουμενική τάξη πραγμάτων («κοινός ἄρμοστής») συμφιλιώνοντας όλους τους λαούς («διαλλακτής τῶν ὄλων»). Προκειμένου να υλοποιήσει αυτό του τον σκοπό μετέλθε διαφορετικά μέσα· όσους δεν έπειθε με το λόγο, τους εξανάγκαζε με τη δύναμη των όπλων να ασπαστούν το πρόγραμμά του. Προς αυτή την κατεύθυνση κινούμενος, ανέμειξε όλα τα ετερόκλητα πολιτισμικά στοιχεία των λαών, δηλαδή τα ήθη, τους τρόπους ζωής και τις συνήθειές τους, εναρμονίζοντάς τα σε ένα ενιαίο σύνολο. Ο Πλούταρχος αισθητοποιεί αυτόν τον συγκερασμό με μία παρομοίωση: όπως σε μία συμποσιακή κούπα αναμειγνύεται το νερό με το κρασί και ομογενοποιούνται, έτσι και ο Αλέξανδρος ανέμειξε τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των λαών ενθαρρύνοντας ακόμη και μεικτούς γάμους («ὥσπερ ἐν κρατῆρι ... διαίτας»).

Απώτερος στόχος όλων των ενεργειών του Αλεξάνδρου ήταν, σύμφωνα με τον Πλούταρχο, να προωθήσει μία νέα ιδεολογία. Έδωσε εντολή να θεωρούν όλοι ως πατρίδα τους την αναδυόμενη οικουμένη («πατρίδα ... πάντας»). Να μην προσδένονται, δηλαδή, ούτε να περιορίζονται στην πόλη και στον τόπο τους, αλλά να θεωρούν ότι συνδέονται ουσιαστικά και φυσικά με ολόκληρη την ανθρωπότητα. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η αγάπη για την πατρίδα εξακολουθεί να θεωρείται βασικό καθήκον, αλλά επαναπροσδιορίζεται η σημασία του όρου· διευρύνεται για να συμπεριλάβει ολόκληρο τον κόσμο. Ο Αλέξανδρος, δηλαδή, παρουσιάζεται σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης. Οι άνθρωποι βρίσκονται πια αντιμέτωποι με μία πρόκληση, μία καινούργια θεώρηση του κόσμου, αλλά και της ύπαρξής τους μέσα σε αυτόν. Δεν είναι πλέον πολίτες ενός συγκεκριμένου γεωγραφικού χώρου, είναι πολίτες του κόσμου.

Από όλα τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι η επιβλητική παρουσία και η δυναμική του Αλεξάνδρου υπήρξαν καταλυτικά στοιχεία για τη δημιουργία μιας ενιαίας πολιτείας, μιας νέας παγκόσμιας αυτοκρατορίας βασισμένης στο αίσθημα του «συνανήκειν».

B2.

Τόσο η «Πολιτεία» του Ζήνωνα όσο και οι στοχασμοί του Μάρκου Αυρήλιου, παρουσιάζουν κοινά στοιχεία ως προς την αντίληψη που θα πρέπει να έχουν οι άνθρωποι για τον κόσμο και την ένταξή τους μέσα σε αυτόν.

Μια πρώτη ομοιότητα που εντοπίζεται ανάμεσα στους δύο διανοητές, είναι η άποψη ότι όλοι είμαστε μέρος ενός συνόλου, ότι η ανθρώπινη ιδιότητά μας είναι ο κοινός μας παρονομαστής. Στην «Πολιτεία» του Ζήνωνα, που είναι, πιθανόν, μία κοινότητα σοφών και ενάρετων ανθρώπων, η ιδιότητα του πολίτη φαίνεται να είναι μία μόνο πτυχή της ηθικής του προσωπικότητας. Συνεπώς, η πρότασή του να θεωρούνται όλοι οι άνθρωποι συνδημότες και συμπολίτες εντάσσεται στην ευρύτερη αποδοχή της κοινής μας πορείας, υιοθετώντας έναν κοινό τρόπο ζωής και δράσης, όπως ακριβώς συμβαίνει σε μία αγέλη ζώων. Παράλληλα, ο Μάρκος Αυρήλιος προτρέπει να θεωρούμε τον εαυτό μας ως μέρος ενός συνόλου. Άλλωστε, η ανθρώπινη ιδιότητά μας επαρκεί για να θεωρήσουμε ότι όλοι συγγενεύουμε μεταξύ μας. Δεν έχουν σημασία οι όποιες επιμέρους διαφορές μας, εφόσον ανήκουμε στο ανθρώπινο είδος, έχουμε, δηλαδή, όμοια τα βασικά μας χαρακτηριστικά.

Επιπλέον, μία δεύτερη ομοιότητα στις απόψεις των δύο συγγραφέων είναι η ιδέα στην υπακοή στον κοινό φυσικό νόμο που είναι ό,τι καλύτερο για το σύνολο και το άτομο. Ο Ζήνωνας παρουσιάζεται να έχει κατά νου μια ιδεατή εικόνα πολιτείας που διοικείται από τον φυσικό νόμο, ο οποίος για τον άνθρωπο είναι ο ορθός λόγος. Σύμφυτη με τον άνθρωπο η λογική μάς υποδεικνύει τι είναι καλό και ωφέλιμο, όχι απλώς για να επιβιώσουμε αλλά και για να εξελιχθούμε. Ως απόρροια αυτού, το

προσωπικό μας όφελος δεν μπορεί να διαφέρει από το συλλογικό. Γι' αυτό το λόγο, ο Ζήνωνας εξαίρει τη σημασία της ευνομίας. Στην ίδια ιδέα κινούμενος και ο Μάρκος Αυρήλιος, διατείνεται ότι η επίγνωση της μεταξύ μας συγγένειας θα μας κατευθύνει αναπόφευκτα σε συγκεκριμένη συμπεριφορά. Αυτό σημαίνει ότι όχι μόνο δεν θα βλάψουμε τους συνανθρώπους μας, αλλά επιπλέον θα διοχετεύσουμε όλη μας την ενέργεια προς την ωφέλεια του συνόλου. Η λογικότητά μας θα συγκρατήσει τις ενστικτώδεις παρορμήσεις αποτρέποντάς μας από οποιαδήποτε αντικοινωνική συμπεριφορά. Η κοινή μας φύση, ο λόγος, δεν μπορεί παρά να μας οδηγεί στις πιο λυσιτελείς επιλογές.

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι απόψεις των δύο στοχαστών συγκλίνουν. Θεωρούν και οι δύο ότι η ανθρωπότητα αποτελεί ένα όλον του οποίου ο τρόπος ζωής και η συμπεριφορά υπαγορεύονται από έναν κοινό νόμο, τον ορθό λόγο.

B3.

- α) ένταση
- β) προαιρετική
- γ) κράση
- δ) πληθυσμού
- ε) χρήσης

B4.

1. γ
2. α
3. β
4. α
5. α

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Οι αρχηγοί λοιπόν στη Σάμο και κυρίως ο Θρασύβουλος, ο οποίος πάντα είχε την ίδια γνώμη, αφού άλλαξε το πολιτικό καθεστώς, ώστε να επαναφέρει τον Αλκιβιάδη από την εξορία, και τέλος μέσω της συνέλευσης του λαού έπεισε το πλήθος των στρατιωτών, και αφού αυτοί αποφάσισαν με ψηφοφορία για τον Αλκιβιάδη επιστροφή από την εξορία και αμνηστία, αφού πήγε με πλοίο στον Τισσαφέρνη έφερε πίσω στη Σάμο τον Αλκιβιάδη θεωρώντας ως μόνη σωτηρία αν μετέστρεφε τον Τισσαφέρνη προς αυτούς (δηλαδή τους Αθηναίους) απομακρύνοντάς τον από τους Πελοποννησίους.

Γ2. Στο δοθέν απόσπασμα από το έργο του «Ιστορία» ο Θουκυδίδης περιγράφει ότι κατά τη διάρκεια της συνέλευσης του λαού, ο Αλκιβιάδης υπερέβαλλε σχετικά με την επιρροή που ασκούσε ο ίδιος στον Τισσαφέρνη. Η ενέργειά του αυτή εξυπηρετούσε συγκεκριμένους σκοπούς. Με τον τρόπο αυτό οι ολιγαρχικοί στην Αθήνα θα τον φοβούνταν και θα διαλύονταν οι ολιγαρχικές οργανώσεις. Ταυτόχρονα, θα έτρεφαν μεγαλύτερη εκτίμηση σε αυτόν οι στρατιώτες στη Σάμο και θα έπαιρναν περισσότερο θάρρος. Τέλος, οι εχθροί θα άρχιζαν να βλέπουν με μεγάλη καχυποψία τον Τισσαφέρνη και θα έχαναν τις ελπίδες τους.

Γ3.α. πλήθεισι

ιδιαιτέραν - ιδιωτέραν

πλεῖστα

ὕμᾱς αὐτάς

ὕπαρχόντων

ἐλπίδι

Γ3.β.

πέπεικε

ἐψηφισμένων

πεπλευκῶς

καταγήοχε(ν)-κατῆχε(ν)

Γ4.α.

τά πράγματα: αντικείμενο στο ρήμα «μετέστησε».

ἄδειαν: αντικείμενο στη μετοχή «ψηφισαμένων».

ὡς τόν Τισσαφέρνην :εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε πρόσωπο στη μετοχή «πλεύσας».

ἐκκλησίας :υποκείμενο στη μετοχή «γενομένης».

τῶν μελλόντων : επιθετική μετοχή ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο «ἐλπίδας».

οἴκοι :επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στη μετοχή «ἔχοντες».

τῷ Τισσαφέρνει: αντικείμενο στο ρήμα «διαβάλλοιντο» *

Γ4.β. Χρονική επιρρηματική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο «κατῆγε» . Είναι συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος, «Θρασύβουλος».

Ανάλυση : ἐπέι/ἐπειδή Θρασύβουλος ἔπλευσε(ν)

*Η συντακτική επιλογή του όρου «**τῷ Τισσαφέρνει**» ως δοτική αντικειμενική στο «πολέμιοι» μπορεί εκ πρώτης όψews να φαίνεται ορθή, αντιβαίνει όμως στη λογική αλληλουχία του νοήματος του κειμένου. **Σκοπός του δημοκρατικού Θρασύβουλου, όπως περιγράφεται, είναι να προσεταιριστεί τον Τισσαφέρνη και να τον απομακρύνει από τους εχθρούς του, τους Πελοποννησίους.** Για το λόγο αυτό επαναφέρει τον Αλκιβιάδη στη Σάμο και ο τελευταίος, επιχειρώντας να δημιουργήσει την εντύπωση ότι ασκεί μεγάλη επιρροή στον Τισσαφέρνη, **προσπαθεί οι εχθροί των δημοκρατικών να αμφισβητήσουν την αξιοπιστία του Τισσαφέρνη και να αποκαρδιωθούν. Αν οι εχθροί ήταν του Τισσαφέρνη, δε θα χρειαζόταν να προσπαθήσει ο Αλκιβιάδης να τους στρέψει εναντίον του.** Συνεπώς η συντακτική θέση του όρου είναι αντικείμενο στο ρήμα «διαβάλλοιντο».

Προς επίρρωση της συγκεκριμένης επιλογής βλ. και Liddell & Scott, Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας: *διαβάλλομαι τινί:* είμαι γεμάτος καχυποψία και μίσος απέναντι σε κάποιον.